

Napisao: [Miroslav Prvulović](#)

Pre daljih objašnjenja vezanih za ovde izlaganu fomulu Ravnoteže, jedan tekst, donekle kao mala digresija, a kao nužni uvodni deo o samom stilu, o promenama u stilu daljeg izlaganja.

Način našeg izražavanja svakako je posledica našeg načina razmišljanja, posledica tipa funkcionisanja našeg mišljenja, njegovih dometa, prvenstveno dubine i sveobuhvatnosti koje smo sposobni da dosegamo, što je povezano sa "volumenom" naše svesti, a sve to je prožeto našom osobenom logikom.

Te, kauzalno, promene u stilu treba da odražavaju i promene u funkcionisanju našeg mišljenja, ili promene u našoj percepciji funkcionisanja našeg mišljenja.

* * *

Već smo imali u ovoj kolumni jedan manji osvrt na probleme sa mišljenjem i spoznavanjem u okviru sistema ili u okviru celovite teorije. Uobičajeno nam je i normalno (da uzmemo da nam je to jedan stereotip Starog sveta, koji treba da se menja) da se ideje izlažu u okviru sistema ili teorija, da takav "ambijent" idejama obezbeđuje sredenost, "spakovanost" koje su nam podrazumevani uzori, i za onoga ko ih izlaže, i za onoga ko ih čita.

* * *

Međutim, ako se malo, dovoljno je samo malo dublje da zamislimo nad tim fenomenom Starog sveta, pa da uočimo nedostatnost takvog "ideala": sistem ideja ili celovitu teoriju moguće je kreirati u situaciji u kojoj onaj ko ih kreira, nakon samog kreiranja sistema ili teorije - STANE U SVOJIM SPOZNAJAMA U VEZI SA ONIM ŠTO JE U NJIMA IZLOŽIO. AKO ON NASTAVI DA I DALJE TRAGA, DA PREISPITUJE, DA PRODUBLJUJE REDOM SVE ONO ŠTO JE DAO U SISTEMU ILI U TEORIJI - SISTEM ILI TEORIJA ĆE MORATI DA POČNU DA SE URUŠAVAJU. Možda samo tu i tamo u ponekim segmentima, ali, svejedno, i ako se samo poneki segmenti u teoriji ili sistemu menjaju - teorija ili sistem ne mogu da opstanu celoviti kao što su bili.

* * *

Sistem znanja ili celovita teorija vezani su za ILUZIJU o mogućnosti okamenjivanja znanja.

A naše mišljenje i spoznavanje ne funkcionišu na taj način. Svako to može lako da uoči kod sebe, na svom mikro-spoznajnom planu. Naravno, ukoliko imamo stalni misaoni napor stalnih

novih spoznaja, stalnog produbljivanja onoga što imamo kao svoje ideje, stavove, znanje.

U tom slučaju ćemo primetiti cikličnost i spiralnost: spontano vraćanje redom spektru tema ili oblasti koji su uopšte u fokusu naših interesovanja, ali na sve višim i višim spoznajnim nivoima, sa stalnim produbljivanjem i proširivanjem onoga što smo imali kao stav ili ideju u nekom prethodnom prolasku kroz zonu istih tema ili oblasti, a u našem kružno-cikličnom spoznajnom izdizanju.

* * *

Kako da onda međusobno komuniciramo, da jedni drugima prenosimo svoja iskustva i ideje, ako shvatimo da su nam sistem i teorija pogrešne, okamenjene forme za tako nešto?

Nismo slučajno kroz istoriju, ne samo duhovnosti (sutre, Kofucije, itd.), imali formu - SENTENCI, mudrih izreka, ili formu kraćih zapisa (kraće zapise kao formu imamo dobro primenjene u "Znakovima pored puta", I. Andrića), kao nizanje međusobno nezavisnih, autonomnih ideja, nazora, objašnjenja, sagledavanja, preporuka...

Sentence i kraći zapisi jesu u našim predstavama vezani za jezgrovitost u iskazu, kao i za nekakvu osobitu igru duha, kroz "sabijanje" značenja. Ti kvaliteti sentenci i kraćih zapisa nam svakako ne smetaju (naprotiv!), ali, uočimo ovde onaj kvalitet koji je na putu rešavanja problema "pakovanja" ideja u sisteme i teorije: njihova dozvoljena međusobna tematska nepovezanost, autonomnost.

Što ne treba mešati sa nekonzistentnošću i nedoslednošću, u tom smislu da se u jednoj sentenci ili zapisu daje jedan stav, a u nekoj od sledećih - sasvim suprotan stav. Odnosno, to može biti povremeni izuzetak, ne pravilo. Povremeni izuzetak - u kojem smislu?

* * *

Na ovaj način, nevezan ograničenjima sistema ili teorija - onaj ko izlaže svoje ideje može da se vraća već iskazanim idejama, onako kako ga unutrašnji spoznajni procesi i misaoni tokovi navode, ali, svakako, on ih neće doslovno samo ponavljati, već, u skladu sa idejnim i misaonim napredovanjem, u skladu sa cikličnim sopstvenim spoznajnim rastom - dodavaće nove nijanse već datoj ideji, a možda u nekoj fazi dođe i do njenog odbacivanja, ali - sve se to dešava u sklopu jednog spoznajnog-misaonog samoprevazilaženja i rasta, što znači da se sve to može dešavati u okviru sveobuhvatnije konzistentnosti celog njegovog misaonog repertoara ili njegovog jedinstvenog unutrašnjeg misaonog ambijenta.

* * *

Kako da se onaj ko čita snađe sa autonomnim idejama?

Zamislimo mnoštvo elemenata koji se mogu međusobno uklapati tako da daju takoreći neograničeno mnoštvo različitih figura. (Postoji nekakav sličan tip kreativnih igračaka.)

Svaka pojedinačna ideja (stav, mišljenje, objašnjenje, itd.) se može UZGLOBLJAVATI, u smislu međusobnog povezivanja, sa mnoštvom drugih ideja, gradeći tako određenu "figuru", celinu. U slučaju ideja - gradeći jedan PRIVREMENI sistem ili teoriju.

* * *

Dakle, mala korekcija: možemo mi pakovati ideje u PRIVREMENE sisteme ili teorije. ZA SEBE! Prethodno se govorilo o grešci u stavu da se TRAJNO ideje mogu pakovati u sisteme i teorije. Da je to greška možemo videti i po tome što svakako nema starijih teorija ili sistema znanja koji su se do danas održali onakvi kakvi su bili nekada dati. I TOME ĆE BITI PODVRGNUT SVAKI AKTUELNI SISTEM ILI TEORIJA.

Dakle, ovde razlučujemo: našu spontanu težnju da ideje sa kojima se upoznajemo povezujemo u jedan PRIVREMENI sistem ili PRIVREMENU svoju teoriju. Kao celinu. Koja će nam biti naš pogled na svet, iz koje će proizilaziti naši delatni principi, itd.

PRIVREMENOST našeg sistema ili teorije znači da su oni podložni stalnom procesu promena. ALI TAJ PROCES, TAJ ŽIVI PROCES DEŠAVA SE NEPREKIDNO U NAMA, U NAŠEM UMU, U NAŠOJ SVESTI. TOM PROCESU NE MOŽE BITI PODVRGNUT NIJEDAN SISTEM ILI TEORIJA KOJI SE "OKAMENE" U VIDU ŠTAMPANOG TEKSTA ILI KNJIGE.

Zato mi i ne možemo da upijemo neki tuđ okamenjeni sistem ideja, i da ga se doživotno držimo. Naravno, ukoliko smo stalno otvoreni za spoznajno napredovanje. Ukoliko nismo, moguće je da na doživotni rok u sebi konzerviramo tuđ sistem ideja.

* * *

Dakle, mi možemo da od raznih elemenata gradimo svoju "figuru", svoju teoriju ili sistem ideja, ali kao PRIVREMENE, kao podložne živom procesu promena.

Što znači - nama nisu potrebne tuđe teorije i sistemi ideja, već - ELEMENTI za sklapanje naše sopstvene teorije ili sistema ideja.

I tu je dublja mudrost mudrih izreka i kraćih zapisa, kao samostalnih idejnih jedinica: "EVO VAM ELEMENATA, PA VI SKLAPAJTE SVOJU TEORIJU!"

* * *

U još jednom smislu to je utemeljeno u funkcionisanju našeg mišljenja.

Uzmimo da se ideje međusobno povezuju, gradeći prostornu (ne dvodimenzionalnu) mrežu, a to najverovatnije i nije samo puka metafora. Odnosno, pojam fraktala bi ovde bio možda najadekvatniji. Oba naziva, i holografsko, i fraktalno mišljenje, imaju svoju utemeljenost, ali - prethodno treba malo više tim veštinama da ovladamo, da bi nam bilo jasnije o čemu se radi. Ovde smo možda na nekakvim (pra)počecima.

To povezivanje je svakako po principu VALENCI, kao ZNAČENJSKIH SPONA, značenjskih potencijala. Spomenuto je to negde napred, u osvrtu - nadomak holografskog mišljenja. Te valence možemo označiti i kao asocijacije, jer svaka omogućava dalje grananje ili dalje idejno tkanje.

* * *

Uzmimo mrežu međuljudskih odnosa, a najpristupačnije predstavljenu kroz mrežu na tzv. fejsbuku. Jedna osoba, kao simbol za jedan pojam (ideju) ima svoj krug "prijatelja" (pojmovna, ideja), sa kojima je povezana, i svaki od njenih "prijatelja" je jedna njena VALENCA.

Svaki od njenih "prijatelja" ima svoj posebni krug "prijatelja", i tako, maltene u nedogled.

A isto je i sa bilo kojim, najobičnijim pojmom, koji uzmemo u razmatranje.

* * *

SVE NAŠE IDEJE SE PO ISTOM PRINCIPU VALENCI MEĐUSOBNO POVEZUJU, UMREŽUJU U BESKRAJNO TKANJE IDEJA.

DAKLE, VIDIMO I SA OVOG STANOVIŠTA DA JE TEŠKO FORMIRATI SISTEM IDEJA ILI CELOVITU TEORIJU (koji imaju nekakvu implicitnu težnju da budu konačni, "večni"), kada se asocijativni nizovi i spletovi nižu i van svakog sistema ili van svake teorije?

Zato i jeste rešenje u sentencama, u kraćim zapisima ili u izlaganju međusobno idejnih jedinica koje mogu biti i međusobno dosta nezavisne (pri čemu nije suština u tome da to obavezno budu "mudre izreke" koje se iskazuju u jednoj rečenici, već - u autonomnosti ideja, pri čemu svakako one mogu međusobno da se povezuju u samom izlaganju, ali bez ambicija da to bude čvrst sistem).

Pa svako da za sebe bira i sklapa svoj privremeni sistem ili teoriju, imajući u vidu njegovu promenljivost ili nestabilnost.

* * *

Naravno, u mreži sveopšte povezanosti svih ideja - mi biramo FOKUS, jedan deo beskrajne mreže kojim se u određenom tekstu ili knjizi, izlaganju, bavimo, nećemo u temi iz kvantne fizike da nižemo ideje iz kulinarstva, ali, svakako je očigledno u kojem smislu se u vezi sa sentencama ili kraćim zapisima radi o jednoj drugačijoj perspektivi, koja nam uslovljava ili dozvoljava i sasvim drugačiji misaoni napor ili spoznajne težnje, kao i formu izlaganja ideja i spoznaja.

Ovdje može biti Vaša reklama